

Мирко С. Марковић

Српско најредно ѿзоршиће или Сан лейње ноћи у Љиџу

Судбина је учинила, а историја пре- судила да су све српске трагедије кад- тад постајале смешне. Смешним их нису само чинили они који из њих по- уку нису нашли, већ су у свом времену срљали у нове.

Судбина је учинила, а историја по- тврдила да се због тога српски Вили- јем Шекспир зове Бранисав Нушић.

У време када би свака нација уз јубилеј 150 година од рођења највећег ствараоца свемоћне Талије у свом ок- ружењу то славила помпезно, понос- но, триумфално, постаје видљиво да ми то чинимо врло специфично. Пре- стони театри, престони институти и јавност која жели да буде престони културна и европејска, јубилеј нису за- боравили или им је био погоднији од других, али... Али све чињено тако да оно “национално” не буде у првом плану као Аристотеловска “лупа – увећало” *Поетике*, напротив. Реда ра- ди се увек подвуче, како је српски Шекспир био цинцарин или у најмању руку Алкибијад Нуша. То се чини за сваки случај, како би се указало на ране евро-интеграције наше културне

збиље, а да би се ишло још дубље у том правцу централна театарска до- гађања јубилеја у први план стављају адаптације Нишићевих дела у којима мушкарци глуме жене, жене глуме же- не и ко зна ко, и ко зна шта, доказује како “Има таленат” за било шта. Тра- диција и нација су споредне, чак и ау- тор. Важно је само да 150 година после не смемо да лично сами на себе. Пре- стони или не, али то испаде највећи доказ ерекција нашег културног тре- нутка. Национални театар игра Нуши- ћа више по канцеларијама и кулоари- ма, Нушић као библиотекар Народне скупштине, данас би у Београду имао 10 % мању плату, а као конзул у При- штини би морао да има посебне до- зволе за одлазак на посао.

У славу Нушића, јунаци његових комада су ту као никада са нама. Али као у предговору *Госпође министарке* уз прво извођење 1923. године, још живе мале средине које на свој начин пружају велика прегнућа у очувању традиције, нације и образа.

Има једно место, тачно знамо где, тачно знамо које, које увек учини кљу-

чну ствар у очувању српске самобитности. Историчари изучавају шта се тамо чинило 1914 -1941 – 2000. А посленици тетра нека знају шта то би – 2014.

Аматерска позоришна трупа “Боеми” у славу 150 година Бранислава Нушића и 50 година гимназије у Љигу припремила је и у низ поновљених представа извели шалу у 4. чина *Госпођа министарка*.

Насељено место Љиг инфраструктурно испуњава све услове за један овакав догађај. Дом културе нема од 1999. године. Локална власт се у просеку мења на 2–3 године са интенцијама да то буде и чешће. Бивши гимназијалци, тачније грађевински предузимачи, аутопревозници, судије, професори, трговци, полицајци, агрономи... почели су да се кришом окупљају по скривеним кафанским салама и магацинима и да у највећој тајности рецитишу поезију.

Чим је нешто тајно, то је заинтересовало јавност насељеног места Љиг. Почели су и напади преко локалних опозиционих медија да се ту нешто страшно дешава. Иду у кафану, рецитишу поезију и то исте ствари по безбој пута, и то не само Добрицу Ерића и Десанку, него и странце – Катула, Превера... На фејзбук профилима дежурних душебрижника су почеле да се формирају листе и пишу петиције. У једном часу све је постало драматично. Ситуација била спасена затвореним извођењем рецитала *Боемска ноћ*, на коју је сваку рецитатор могао да доведе само по једног госта, али је дозвољено снимање локалној телевизији. Тако суграђани упознали друго лице својих комшија. Маске су скинуте. Главни актер ове уметничке ујдурме била је Биљана Јовановић, професор књижевности, која је о невољи, која је о несрећо, сваком извођачу је одабрала стихове који говоре о њему, његовом животу, заблудама и љубави.

ШАЛА У ЧЕТИРИ ЧИНА

Живка, госпођа министарка.....Мира Недељковић
 Дара, кћи.....Катарина Марковић
 Рака, синчић.....Владимир Радовановић
 Чела Урошевић, зет.....Милутин Илић Јућа
 Савка, прија.....Љубица Вујић
 Риста Тодоровић, хожарски трговац.....Драган Јовановић
 Др Нинковић.....Зоран Јакољевић
 Анка, служавка.....Селенка Радовановић
 Ујка Васа.....Љубивоје Вујић
 Пера Калетић, рођак / писар.....Драган Радовановић
 Тетка Дана.....Маријана Неговановић Обрадовић
 Јона Поп-Арсин.....Драган Ђорђевић
 Соја, распуштеница.....Јасмина Тошанић
 Ната Степановић.....Биљана Јовановић

РЕЖИЈА
Биљана Јовановић

Најава представе *Госпођа министарка*

Када је снимак емитован није се могло назад. Е онда је снимак репризиран 5-10-15 пута. Морало се чинити шта ново. И није се дуго чекало – стигла је поплава. Прекинуте су комуникације, струје је било мало, пијаће воде ни мало. Једном речју ТРАГЕДИЈА. Љишки “боеми” из националног искуства су схватили да је време за КОМЕДИЈУ и то ону најбољу. Почели су припрему *Госпође министарке*. Поплавни догађаји пребацили су интересовање локалне јавности на поље преживљавања. Премијера се приближила за тили час. Уместо кафане, за главну сцену је изабрана Градска библиотека, која је имала мали подијум – практи-кабле. Додуше улаз је био из дворишта на мала врата и кроз прозор, али то су ситнице. Капацитет је био од-

лучујући: 150 места по представи. Одређена је и цена улазница 200 РСД.

Пажљиви проучаваци позоришних тенденција у нас морали би да буду родом из Љига и сличних компактних малих средина да би разумели феномен који овом приликом десио. Није реч о креацијама актера, међу којима има 3 – 4 на професионалном нивоу, већ специфична двојна-перцепција. Она је варирала од успешног одабира карактера актера и ликова који су глумили, до бурлескних и маестарлних минијатура као последица драмских реплика и сазнања самих гледалаца. Замислите како један гледалац може да реагује на лингвистичке бравуре на француском језику Др. Нинковића кога у белим рукавицама нестварно глуми најпознатији локални аутопревоз-

Ансамбл представе *Госпође министарка*

ник угла. Или прозивање локалних комуналаца у репликама зета Чеде (иначе судије) у Ујка Васа (бившег председника оштинине). Шта рећи за оне ученике који су у младом деликвенту, Јови Поп Арсином, иза кајли препознали свог директора и професора. Позоришна пракса постаје богатија за један сценски феномен у коме су сви глумци, када не глуме своје роле, и испицијенти и шаптачи и то до даске (која живот значи). Масовне сцене окупљања родбине око Живке министарке, у средини у којој се сви препознају, у први план истичу епизоде Тетка Дане и Соје распуштенице, које у ходу скупљају овације (оних који и не знају шта је то) и прекидају ток

представе изнуђујући неувежбану категорију нашег глумишта “бис у ходу”.

Неописива синергија глумаца и публике кулминира у сценама финала где радост театра ни не покушавају сакрију ни актери ни публика. Просто се не може одредити ко је веселији и задовољнији – глумци или публика.

Насељенои место Љиг незванично данас има око 1.500 становника. У прва 3 дана извођења продатао је 450 карата, а било је много оних који су били на поду, степеницама, прозорима, чак и полицама за књиге. Замислите колико би требало посетилаца за остваривање пропорција посете у Београду, Новом Саду, Нишу.

Сцена из представе *Госпођа министарка*

Као што код Шекспира у *Сну лејџе ноћи*, шесторица занатлија, глумца-аматера, под вођством ткача Ботома изводе пробу за комад Пирам и Тизба, а шале ради, Пук преображава Ботомову главу у главу магарца. Тако и у овој представи, глумци-аматери шалећи се са збиљом чине чудо. Код Шекспира, Титанија када се пробуди, заљубљује се, у магарца преображеног Ботома. У Љиџу, ове летње ноћи, лета господњег 2014. немогуће је не заљубити се у дражи овог извођења, у дуплој перцепцији, позоришне трупе “Боџи” која гради својеврсно Српско напредно позориште.

ВЕЛИКА ДОСТИГНУЋА МАЛИХ СРЕДИНА

ГОСПОЋА МИНИСТАРКА –
Први пут приказано у београдском
Народном позоришту 1923.

Из предговора Бранислава Нушића “... Много је теже, међутим, тражити и наћи (драмски, прим. аутора *Шекспира*) материјал у малој средини, у ономе друштву, међу оним људима, који немају ни снаге ни храбрости да се одвоје од равне линије животне, па било навише или наниже; међу оним људима који немају снаге да буду добри, али их тако исто немају ни храбрости да буду међу оним људима који су везани и спутани ситним обзирима, који робују застарелим традицијама и чије је све биће саздано из малодушности. Живот те средине тече једнолично и одмерено, као шеталица на зидноме сату; покрети те средине су мали, тихи, без узбуђења, без великих бразда, без јачих трагова, као они бла-

ги таласићи који круже по устајалој води кад на површину њену падне тичје перце.

У тој малој средини нема бура, нема непогода, нема земљотреса, ни пожара; та средина је ограђена дебелим зидом од олуја и вихора који витлају кроз друштво. Она живи у својим собама, улица је за њу страни свет, иностранство, за њу су догађаји који узбуђују континенте само новинарска лектира.

У тим малим срединама, које се не одвајају од оне равне линије живота, нема догађаја, нема емоција, нема сензација...

... Пера добио класу, Ђока се разболео, Стева положио испите, Јова премештен, госпа Мица купила нову спаваћу собу, госпа Савка ошишала косу, госпа Јулка прави нову хаљину од креп-де-шина, прија-Маџи изгорео куглов, а прија Анка изљубила на фрише-фире сто седамдесет динара. Ето, то су сензације, то емоције, то догађаји мале средине.

И, ето, из те и такве средине ја сам узео за фуку једну добру жену и добру домаћицу – госпођу Живку Поповић – и изнео је нагло, неочекивано и изненадно, изнад њене нормалне линије живота. Такав један поремећај на терацијама живота кадар је учинити, код људи из мале средине, да изгубе равнотежу те да не умеју да се држе на ногама. И ето, у томе је садржина Госпође министарке, у томе сва једноставност проблема који тај комад садржи.”